

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

Probatur Tertio conclusio ratione D. Thomae. Voluntas, sumpta pro volitione, seu actu volendi, est quidam appetitus rationalis: Sed omnis appetitus tendit in bonum: Ergo & omnis volitio. Major patet, Minor probatur. Appetitus nihil aliud est, quam quaedam appetentis inclinatio aliquid: Sed nihil inclinatur nisi ad id quod est sibi conveniens, & per consequens bonum: Ergo appetitus non est nisi boni. Hac tamen, subdit S. Doctor, est differentia inter appetitum naturalem, & appetitum rationalem, quod appetitus naturalis semper fertur in verum bonum, ac verè conveniens ipsi appetenti; appetitus autem rationalis non semper fertur in verum bonum, ac verè conveniens ipsi appetenti, sed saepe fertur in bonum tantum apparentem, quod est simpliciter malum ac disconveniens appetenti. Cujus differentiae ratio est, quia appetitus naturalis consequitur formam naturalem, quae tendit semper ad suam perfectionem, ac proinde ad verum bonum, & vere ipsi conveniens; appetitus autem rationalis consequitur formam apprehensam: constat autem quod aliquid potest apprehendi ut bonum & conveniens, quod in se nec est bonum nec conveniens. Ex qua differentia solvuntur plura argumenta adversus sententiam, quae solum probant voluntatem posse ferri in malum apprehensum sub ratione boni, ut ex solutione argumentorum patebit.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obiectis primò: Si bonum esset objectum adaequatum voluntatis, ipsa nullum posset habere actum qui versaretur circa malum: Sed hoc est falsum, ut patet in actu nolitionis & fugae: Ergo &c. Sequela probatur: quia nullus actus potentiae potest se extendere extra objectum adaequatum illius.

Respondeo, negando sequelam Majoris: nam saepe potentia & habitus operantur per modum recessus & fugae circa contrarium sui objecti, v. g. intellectus respicit falsum, & habitus iustitiae actum iniustitiae, &c. Unde D. Thomas hinc art. 1. ad 1. *Voluntas se habet & ad bonum & ad malum, sed ad bonum appetendo ipsum, ad malum verò fugiendo illud.* Nec propterea voluntas se extendit extra suum objectum adaequatum, quia quando fugit malum, quodammodo operatur propter bonum; ex eo enim malum fugit, quia bonum appetit: v. g. ideo quis odit mortem aut aegritudinem, quia amat vitam & sanitatem. Sicut ergo ens dicitur objectum formale adaequatum intellectus, quamvis intellectus possit cognoscere negationes & privationes, quae sunt non entia, ex eo quod illa cognoscantur sub ratione entis ex parte modi cognoscendi, & ad illud per se ordinentur: & sicut Deus est objectum formale adaequatum Theologiae, quamvis aliquis actus Theologiae versetur circa creaturas, quia illae non considerantur aut attinguntur à Theologia, nisi in ordine ad Deum: ita quia voluntas, dum per actum nolitionis fugit malum, illud fugit sub ratione alicujus boni, ideo semper stat objectum formale adaequatum voluntatis esse bonum.

Obiectis secundò: In odio inimicitiae, quò volumus malum inimico, volumus malum sub ratione mali formaliter: Ergo voluntas potest ferri in malum sub ratione mali. Consequentia patet,

Tom. III.

A Antecedens probatur, tum ex D. Thoma qu. 12. de malo art. 4. ubi ait: *Odium querit malum proximi sub ratione mali, & invidia contrariatur bono proximi sub ratione boni.* Tum etiam hac ratione. Odium inimicitiae opponitur disiecte amori amicitiae: Sed amor amicitiae vult bonum amico, quatenus est bonum illi: Ergo odium inimicitiae vult malum inimico, formaliter quò malum illius est.

Respondeo, odium inimicitiae respicere malum sub ratione mali proximi, sed non absolute sub ratione mali: quia malum & destructio inimici apparentiam boni habet respectu odientis, & sub illa apparentia & representatione appetitur; sicut è contra bonum alterius ut crescens, invidenti apparet malum. Unde D. Thomas non dicit quod odium querat malum absolute sub ratione mali, sed malum proximi: in quo directè opponitur amori amicitiae, quae vult bonum amico, quatenus illi bonum est.

Obiectis tertio: In hoc differt peccatum ex malitia à peccato ex ignorantia, vel passione, quod ille qui peccat ex malitia, vult malum sub ratione mali; ille autem qui peccat ex ignorantia, vult malum credens esse bonum; qui verò ex passione, vult malum ex ipso impetu boni sensibilis attrahentis: Sed voluntas aliquando peccat ex malitia, ut quando odit Deum: Ergo interdum vult malum sub ratione mali.

Confirmatur ex D. Thoma infra qu. 19. art. 7.

C ad 2. ubi ait: *Qui vult dare elemosynam propter inanem gloriam consequendam, vult id quod de se est bonum, sub ratione mali.*

Ad objectionem respondeo, negando Majoris: non enim ideo aliquis dicitur peccare ex malitia, quia vult malum sub ratione mali, sed quia peccat cum perfecta cognitione malitiae & deformitatis; quod non contingit in illis qui peccant ex ignorantia, vel ex passione, quia ignorantia & passione intellectus impeditur ne malitiam actus perfecte cognoscat. Ille ergo qui peccat ex malitia, apprehendit quidem malitiam & deformitatem actus, & ex hoc dicitur peccare ex malitia; illud tamen quod movet ejus voluntatem, est bonum delectabile, vel utile, quod apprehendit in actione peccaminosa.

Ad confirmationem dicatur D. Thomam loco citato solum velle, quod ille qui dat elemosynam propter inanem gloriam, vult id quod de se est bonum, sub ratione mali moralis, nempe inanis gloria; non tamen sub ratione mali ut sic, quia tunc intendit honorem, quem bonum quoddam naturale reputat.

Obiectis quartò: Potest aliquis appetere non esse, ut patet in damnatis, & in illis qui ex desperatione se occidunt: Sed non esse non potest appeti sub aliqua ratione boni; cum omnis bonitas fundetur in entitate & existentia rei: Ergo potest aliquis appetere malum sub ratione mali.

Respondeo concessa Majori, negando Minoris: nam ut ex Aristotele docet D. Thomas hinc art. 1. ad 3. *Carere malo, habet rationem boni;* unde cum non esse possit apprehendi, & de facto apprehendatur à damnatis & miseris, ut medium conducens ad carentiam mali, seu ad liberationem à miseria & poena, apprehenditur & appetitur sub aliqua ratione boni, non absoluta, sed respectiva.

Adde quod, cum beatitudo duo includat, unum positivum, scilicet esse cum alio omnium bonorum, & aliud privativum, nempe carere

S omni

omni miseriam, potest appeti duobus modis: primo per modum prosecutionis boni, & hoc contingit, quando aliquis appetit possidere aut obtinere positivè aliquod bonum; secundò per modum remotionis mali, sicut quando aliquis desiderat carere aliqua miseriam, & hoc secundo modo ipsi damnati & miseri, dum appetunt non esse, quarunt beatitudinem, quatenus tunc optant carere omni miseriam.

11 **Objicies ultimò:** Voluntas est libera libertate contrarietatis circa bonum & malum, juxta illud Eccl. 15. *Ante hominem vita & mors bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi:* Ergo potest indifferenter velle bonum & malum.

Respondeo, quod licet voluntas sit libera libertate contrarietatis, in ordine ad quodcumque bonum & malum particulare & limitatum, subindeque possit indifferenter illud velle aut nolle, non tamen circa bonum & malum ut sic, sed est determinata ab autore naturæ ad amandum bonum ut sic, & ad odiendum malum ut sic: unde ad libertatem voluntatis non requiritur quod per actum prosecutionis possit ferri in malum sub ratione mali, sed sufficit quod possit velle malum sub ratione boni: juxta illud Augustini in Enehir. cap. 105. *Nec enim culpanda est voluntas, nec dicendum, aut voluntas non est, aut libera non est, quia beati esse sic volumus, ut esse miseri non solum volumus, sed nequaquam prorsus velle possumus.*

ARTICULUS II.

An bonitas finis sit non solum objectum primum & principale voluntatis, sed etiam totale & adequatum?

PARTEM affirmativam tenent aliqui ex nostris Thomistis, existimantes in mediis nullam inveniri bonitatem intrinsecam, sed illa extrinsecè tantum denominari bona à bonitate finis; sicut medicina dicitur extrinsecè sana à sanitate animalis, cujus est effectiva: unde volunt bonum respectu finis & medii esse analogum analogià tantum attributionis seu proportionis.

S. I.

Sententia negans, ut probabilior eligitur.

12 **D**ico tamen: Media gaudere bonitate intrinseca, diminuta, ac dependente à bonitate finis; & per consequens finem esse quidem objectum primum & principale voluntatis, non tamen adequatum & totale. Ita videtur docere Divus Thomas hic art. 2. ut patebit ponderanti ejus verba: Nam in primis loquens de objecto adequato voluntatis, ut potentia volitiva est, dicit: *Quod voluntas se extendit ad finem, & ad ea quæ sunt ad finem: ad ea enim se extendit unaquæque potentia, in quibus inveniri potest ratio sui objecti; sicut visus se extendit ad omnia quæ participant quocumque modo colorem: ratio autem boni, quod est objectum voluntatis, invenitur non solum in fine, sed in his quæ sunt ad finem.* Deinde in calcè corporis articuli, docet quod sicut intellectus respicit conclusiones, ut in eis relucet principia; ita voluntas fertur in media, prout in eis relucet ordo ad finem; sic enim se habet finis in appetibilibus, sicut principium in intelligibilibus. Et in solut. ad 2. ait quod medium se habet respectu finis, sicut color respectu lucis: Sed

A constat conclusiones in se habere veritatem & cognoscibilitatem intrinsecam, dependentem & tamen à veritate principiorum, eique subordinatam; & similiter colorem esse actui visibilem, licet dependenter à luce in exercitio movendi visum: Ergo ex D. Thoma media gaudent bonitate intrinseca, diminuta tamen, ac dependente à bonitate finis, ratione cujus pertinent ad objectum secundarium & minus principale voluntatis: sicut intellectus non solum habet pro objecto principia, sed etiam conclusiones; vel sicut visus non solum habet pro objecto lucem, sed etiam colorem.

Favet etiam Aristoteles lib. 1. magnorum Moralium cap. 5. ubi sic habet: *Bonorum quædam sunt fines, alia verò non:* Sed quæ non sunt fines, haud dubiè media sunt: Ergo ex Aristotele non solum finis, sed etiam media, sunt verè & intrinsecè bona.

Ratio etiam id suadet: Media enim ratione propriæ naturæ habent ordinem, proportionem, & coaptationem in finem; nam medicina habent vim naturalem & proportionem ad temperandum humores, & restituendam sanitatem: Ergo gaudent bonitate intrinseca, ratione cujus pertinent ad objectum secundarium & minus principale voluntatis. Consequentia probatur, tum exemplo materiæ primæ, quæ ratione ordinis ad formam, & capacitatis ejus, dicitur bona, ut docent Philosophi in physica, & colligitur ex Divo Thoma 1. p. quæst. 5. art. 3. ad 3. ubi ait: *Materia prima participat aliquid de bono, scilicet ipsum ordinem vel aptitudinem ad bonum.* Tum etiam quia bonum idem est quod appetibile, seu conveniens appetitui: Sed media ratione proportionis & coaptationis in finem, movent formaliter appetitum, & terminant ejus actum qui est electio; quare quanto major proportio & efficacia est in mediis ad obtinendum finem, tanto magis appetuntur & eliguntur: Ergo ratione huius ordinis, proportionis, & coaptationis in finem, gaudent bonitate intrinseca in ordine ad illum.

Unde D. Thomas 2. 2. quæst. 33. art. 6. ad 3. *Ea quæ ordinantur ad finem, habent rationem boni ex ordine ad finem.*

Adde quod, sicut virtus existens in lapide, per 14 D quam tendit in centrū, est quædam participatio virtutis conservativæ lapidis existentis in eodem centro; ideòque cum lapis moveretur deorsum, eo velocius moveretur, quò magis ad centrū appropinquaret, quia per approximationem ad suam causam, virtus prædicta quodammodo confortatur & roboratur ad causandum prædictum motum, ut docet Aristoteles de celo textu 38. & ibi Divus Thomas lect. 17. Ita utilitas, per quam media ducunt in finem, est quædam participatio convenientiæ & bonitatis ipsius finis; unde illud medium utilius est ad finem aliquem, quod magis ad illum appropinquaret, quodque magis participat de ipso fine: Ergo si media ab intrinseco habeant utilitatem, ordinem, proportionem, & coaptationem ad finem, gaudent etiam bonitate intrinseca, non absoluta, sed respectiva ac dependente à bonitate ipsius finis. Quare S. Doctor in 2. dist. 21. qu. 1. art. 3. loquens de bonitate mediolorum, & distinguens illam à bonitate finis, sic ait: *Aliquid tamen est quod in se bonitatem habet, non tamen appetitur si absolute consideretur, sed ex ordine ad finem, bonitatem quandam sortitur, quæ utilitas nominatur.*

Potest etiam suaderi seu confirmari conclusio alia ratione desumpta ex eodem Angelico Doctore